

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Naša vsak četrtak in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hoče sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katal. Makavnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije, ceste št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije, sa dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust, inserati se sprejemajo do sreče sputaj. — Ne zaprite reklamacije so poštnine proste.

Današnja številka obsega 12 strani.

Slovenski župani, svetovalci, odborniki in tajniki!

Za Vas se priredi na belo nedeljo, dne 14. aprila v Mariboru poučni tečaj. Pridite v obilnem številu!

Liberalni upi.

Nikomur ni ljubo, če ga iz vsake hiše ven vržejo. Drugim je v posmeh, sam sebi v jezo. Zato se nam zdi popolnoma umevno, da pri vsaki novi volitvi v deželni ali državni zbor napačajo liberalci vse sile, da bi zopet dosegli v kmečkih občinah vsaj eden mandat, kajti slovenski kmetje so jih iz vseh okrajev pometali ven.

Dne 14. t. m. je bila nadomestna volitev v Beli krajini za izpraznjeni deželnozborni mandat prejšnjega deželnega glavarja pl. Sukljeta. Vsi liberalni listi na Slovenskem so globoko vzdihovali po zmagi. Tudi najnevednejši med njimi, celjski „Narodni List“, je že sanjal o začetku nove politične dobe na Slovenskem, o začetku propadanja klerikalizma na slov. tleh, o zarji politične svobode in političnega napredka, kajti po njegovem prepričanju bi baje poraz klerikalcev v Beli krajini mogočno vplival na razvoj napredne misli na Slovenskem.

V Beli krajini sami si liberalna stranka ni upala nastopiti pod lastnim imenom, ampak pod staro sleparsko tvrdo „neodvisna kmečka stranka“, ki jo tudi na Štajerskem vidimo razobešeno ob vsakih volitvah. Kandidat te neodvisne kmečke stranke je bil graščak Mazelle, ki ni nikdar držal pluga v rokah, a je vendar zahteval, da naj kmet kmeta voli.

Da bi priborili liberalizmu novo dobo in zarjo, je poslala liberalna stranka vse svoje najodličnejše „neodvisne kmete“ v Belo krajino agitirati. Prišli so tje „neodvisni kmetje“ odvetnik dr. Triller, odvetnik dr. Ravnihar, odvetniški kandidat dr. Jekovec, profesor Reinsner, tržni uslužbenec Ribnikar in še cela vrsta enakih in podobnih neodvisnih kmetov, kakor jih ima liberalna stranka ob vsakih volitvah v izobilju na razpolago.

In delali so zares z obéudovanja vrednim naporom za zmago. Vrgli so se proti našemu kandidatu s silo, kakoršne še ni videla nobena volitev na kmetih, besno in brezobzirno. Denarja in pijače je bilo v izobilju. Agitiralo se je ponoči in podnevi. Laž, obrekovanje, sumničenje, so bila liberalcem najprijetljivejša agitacijska sredstva. Upijanjeni liberalci so razbijali shode in hoteli s surovostjo ustrahovati volilce. Brezvestno so kupovali glasove.

Napočil je dan volitve. In ko se je nagnil h koncu, legla je tudi liberalna doba k počitku in že opevana liberalna zarja se je izpremenila v noč. Kandidat Slovenske ljudske stranke, Karl Dermastia, je bil izvoljen še z večjo večino, kakor prejšnjikrat pl. Suklje. Dobil je 1344 glasov, liberalni Mazelle 1113.

Brezprimerni naval ljudskih sovražnikov se je zdobil ob moški odločnosti in zreli sodbi belokranjskih kmetov. Vsa Slovenija, združena v taboru Vseslovenske ljudske stranke, je ponosna na ta krasen uspeh. Osramočen in pobit pa je zopet liberalni sovražnik, ki je že širokoustno naznanjal naprej svojo „zmago“. Kakor v Beli krajini, tako se naj vselej in povsod godi liberalcem!

Italijanski kralj napaden.

V četrtek, dne 14. marca se je peljal italijanski kralj Viktor Emanuel s kraljico Heleno v Rimu v cerkev „Panteon“, da prisostvuje maši zadušnici za rajnim kraljem Humbertom. Ko se je pripeljal voz blizu palače „Salviati“, je naenkrat ustrelil iz za nekega stebra z revolverjem nek mlad človek proti kraljevski kočiji. Strel ni zadell nobenega v kočiji, pač pa konja majorja Langa, ki je jahal na levi strani kočije, na kraljevi strani. Konj se je visoko vspel, a padel ni, le s težavo se je vzdržal major na konju. Oboroženi konjeniki, ki so spremljali kraljevo kočijo, so takoj obkolili kočijo, ki se je v tem že nekoliko oddaljila od prostora, kjer je stal napadalec. Ta je še enkrat ustrelil v smeri proti kralju, a ga ni zadell, pač

pa je bil zadet major Lang, ki je padel s konja. Napadalec je hotel še enkrat ustreliti, a v tem so ga že prijeli. Nastal je huč boj, kajti napadalec se je branil z vsemi močmi, končno so ga vendar ukrotili in zvezali ter odvedli v zapor. Majorjev konj je sam brez jezdeca spremljal kraljevsko kočijo do cerkve.

Majorja Langa, ki je rodom iz Trsta, so takoj položili na voz ter ga prepeljali v bolnišnico. Krogla je zadela Langa v tilnik, vendar rana ni nevarna. Major je dobil precejšnje poškodbe tudi pri padcu raz konja.

Kraljica, ki je v trenutku, ko je napadalec streljal proti kočiji, gledala v to stran, je edina videla napadalca; ko je počil strel, se je oklenila kralja z obema rokama, on pa jo je miril. Kraljevska dvojica se je po napadu peljala v cerkev k maši-zadušnici. Po maši se je odpeljal kralj v odprtem samodreču brez vojaškega spremstva obiskat majorja Langa v bolnišnico.

Napadalec, mlad človek brez brk, lepo oblečen, se imenuje Anton Dalba. Star je še-le 21 let; po poklicu je zidar. Ljudstvo je hotelo po napadu Dalba pobiti. Policiji se je le s težavo posrečilo, ga obraniti pred razburjeno množico.

Navdušenje ljudstva.

Glas o napadu na kralja in kraljico se je po bliskovito razširil po Rimu. Pred kraljevsko palačo se je zbralo do 50.000 ljudi; iz tisočihih grl so doneli kraljevski dvojici kliči „Eviva“, to je živijo. Kralj in kraljica sta se morala večkrat pokazati na hodniku (balkonu), zraven so prišli tudi kraljevi otroci. Mali princ je v pozdrav ljudski množici privzdigoval svojo kapico. Množica je kar vriskala veselja, vojake je nosilo ljudstvo na ramah in jih pogoščalo, kraljeve podobe so bile vse okinčane z najlepšimi in dragocennimi cveticami. Italijansko ljudstvo namreč zelo ljubi sedanjega kralja in kraljico. Kralj je zelo ljubeznjiv, občuje ob mnogih prilikah prav pristrčno s pripristim ljudstvom, obdaruje reveže in pomaga nesrečnikom. Pod prejšnjim kraljem se je že v mnogih krajih nagibalo ljudstvo k ljudovladi. Sedanjega kralja pa ima narod zelo rad in pristaši ljudovlade so izgubili vse upanje po uredničenju njih želj.

Trgovine so bile v Rimu po napadu zaprte, raz hiše so plapolale zastave, ustavljena je bila poulična železnica, počivalo je delo, listi so izšli v slavnostnih oblikah.

Pred državno zbornico je predsednik Markora v navdušeni besedi nagovoril zbrano množico. Na predlog najstarejšega poslanca so se podali vsi navzoči poslanci h kralju, da mu čestitajo k srečni rešitvi. Veselje ljudstva traja naprej. Drugi dan so sli pred kraljevo palačo vsi šolarji mesta Rim. Vsak je imel v roki zastavico, s katerimi so pozdravljali kraljevo rodbino. Ker je napadalec zidar, so prišli h kralju tudi zastopniki zidarjev, da ga prosijo imenom zidarjev za odpustitve. Kralj jih je zelo prijazno sprejel. Tudi z dežele prihajajo cele trume ljudstva, čestitati kralju. Dijaštvo je prirejalo zadnje dni obhode po mestu, po rimskih ulicah so se slišale vesele pesmi.

K srečni rešitvi so večinoma vsi evropski vladarji podali kralju svoje čestitke. Posebno pristrčno je čestital cesar Franc Jožef. Tudi sv. Oče Pij X. si je dal natančno poročati o napadu in sporočil kralju svoje čestitke, da ga je Bog obvaroval smrti.

Napadalec.

Napadalec je rojen v Rimu in je bil oblečen prav čedno. Imel je na sebi modro obleko ter popolnoma nove čevlje. Po obrazu je takoj spoznat, da pripada mladenič anarhistom, to je prekucuhom in je po prvem zaslišanju priznal tudi sam, da pripada tej lepi lopovski družbi. Kaznovan je bil že trikrat zaradi tatvine. V zadnjih letih je postal anarhist. Izpočetka je izpovedal, da je revolver našel, pozneje pa je priznal, da je imel revolver že delj časa. Prvotno je pri zaslišanju trdovratno molčal, potem pa se je pritoževal, da ga je množica napadla, opljuvala in psovala. Nato pa je vendar priznal vsaj deloma svoje nameje, ki so ga vodili pri napadu na kraljevo dvojico. Razven očeta, matere in enega brata nima sorodnikov. Oče je delavec. Dalba je tekem zaslišanja na policijskem ravnateljstvu priznal, da je bil najet od anarhistične družbe, da naj usmrti kralja. Bil je po svojem lastnem priznanju prepričan anarhist in je bil predkaznovan zaradi surovega ravnanja s starši. Njegova mati pra-

vi, da je Dalba kot majhen otrok bolehal na vnetju možganske mreže. Bil je vedno v se zamišljen. Z njo je ravnal surovo in je morala klicati proti njemu večkrat sodišče na pomoč.

Napadalec Dalba je imel zelo slabo vzgojo. Šole na Italijanskem že same na sebi ne vzgajajo v krščanskem in poštenem duhu, ker je učiteljstvo večinoma svobodomiselnno-liberalno. Zatorej pa so anarhisti skoraj sami Italijani, posebno pa so se pokazali zadnja desetletja italijanski anarhisti kot napadalec in morilci kronanih glav. Uspeh svobodne šole!

Laški listi pripovedujejo, da je pohajal nesrečni fant brezversko laško šolo, bil potem član socialistične družbe in je bral same liberalne in socialno-demokratske liste. Sam je priznal, da je zašel zgodaj v družbo socialistov in anarhistov, ki so ga ščuvali zoper vero in družbo. Napadalec Dalbo so prepeljali v ječo Regina. Ravnatelj zopora je izjavil, da se kesa, ker je napadel kralja. Izjavil je tudi, da se je že tri leta pečal z mislijo, umoriti laškega kralja. Najvišja kazen, ki zamore doleteti Dalbo, je 30letni zapor.

Politični ogled.

— **Državni zbor.** V avstrijskem državnem zboru se je končala takozvana draginjska razprava. Sprejela se je cela vrsta predlogov, s katerimi poslanci pozivajo vlado, da stori proti podraževanju različnih ljudskih potrebščin potrebne korake. Slovenski liberalni poslanec dr. Ravnihar je glasoval za koristi kapitalistov. Drugi slovenski poslanci so glasovali skupno s kmečkimi in delavskimi poslanci drugih narodnosti proti izsesavanju fabrikantov in kapitalistov. Potem se je začelo dne 14. t. m. prvo čitanje nove brambne predloge, s katero se uvede dveletna vojaška služba, zato pa zviša število novincev; prva govornika sta bila ministrski predsednik grof Stürgkh in deželnoobrambni minister Georgi, ki sta zatrjevala, da se mora tudi Avstrija pripraviti, ker se tudi vse države okoli nje pripravljajo in oborožujejo. Prvo čitanje bo menda trajalo še tudi tekoči teden.

— **Na Hrvaškem** so sedaj dijaški štrajki na dnevnem redu. Ne vemo, če je to dobro, da se mladina tudi dejansko vmešava v politiko. Taki dogodki zamorejo samo še podaljšati banu Čuvaju njegovo bivanje v banski palači, kajti njegovo stališče je sicer brezdvomno omajano. Da bi moral pasti ban Čuvaj ravno radi dijaških nemirov, tega ne bo noben Hrvat resno pričakoval. Bana Čuvaja ubijajo njegove nepostavnosti, in teh je dovolj. Voditelja kmečke stranke Stjepan Radiča, so obsodili nanovo na 4mesečno ječo.

— **Na Ogrskem** se nimajo nove vlade. Sedanja večina, ki jo je zvaril Khuen z denarjem in z bajneti, vstraja pri tem, da se omeji cesarjeva pravica, ki jo ima glede sklicanja novincev, kadar zahtevajo to resni časi. Hujskajo pa večinoma k temu uporu proti kralju najbolj nekateri pristaši kakor Tiza, Apony in tudi Košut. Ti se bojijo, da bo prišla potem sprememba volilnega reda, ako se sedaj hitro reši brambna predloga. Po sedanjem volilnem redu imajo namreč plemenitaši veliko moč, po novem volilnem redu bi jim bila odvzeta in dobilo bi jo v roke ljudstvo. In še nekaj! To ljudstvo ni samo mažarsko, ampak tudi slovansko, rumunsko in nemško. Kakor hitro pride sprememba volilnega reda, izgine mažarska premoč, Edin mažarski politik, ki se bori za novo volilno pravico, je Just s svojo stranko.

— **Štrajk rudarjev.** Štrajk na Angleškem traja dalje, istako delni štrajk rudarjev ob Ruhri v Nemčiji; slednjega so započeli brezvestno socialni demokrate, da bi razbili krščansko-socialno rudarsko organizacijo, ki je proti štrajku. Vrše se krvavi izgredi. Tudi belgijski rudarji prete s štrajkom. Na Angleškem, pa tudi v Nemčiji, je mnogo tisoč delavcev radi štrajka odpuščenih od dela. Tovarna za tovarno ustavlja delo, ker manjka premoga. V Londonu in drugih večjih mestih morajo zgodaj ugašati luči, mnogo železnice je ustavilo promet. Lačni delavci, ki jih pritiska sila, hočejo že ponekod iti na delo, a voditelji jih ne puste. Vlada je predložila nek načrt za sporazum, a odklanjajo ga delavci kakor lastniki rudokopov.

— **Rusija** je odpoklicala iz Carigrada svojega poslanika Carikova, ker je podpihival vedno sovraštvo med Avstrijo in Rusijo. Odkar je postal avstrijski